

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13

Rozdział I TERMINOLOGIA

1.1. Geneza mniejszości narodowych	17
1.2. Definiowanie mniejszości w doktrynie	25
1.3. Definiowanie mniejszości w prawie międzynarodowym	49
1.4. Definiowanie mniejszości w prawie wewnętrznym	59
1.5. Klasyfikacja	76
1.6. Klauzula antydyskryminacyjna a prawa mniejszości	86

Rozdział II MNIEJSZOŚCI NARODOWE W EUROPIE W UJĘCIU STATYSTYCZNYM

2.1. Struktura narodowościowa państw	101
2.2. Liczebność i rozmieszczenie mniejszości narodowych w państwach Europy Środkowej i Północnej	109
2.2.1. Austria	109
2.2.2. Czechy	115
2.2.3. Estonia	118
2.2.4. Finlandia	121
2.2.5. Litwa	124
2.2.6. Łotwa	128
2.2.7. Polska	130
2.2.8. Słowacja	138
2.2.9. Węgry	142
2.3. Liczebność i rozmieszczenie mniejszości narodowych w państwach Europy Wschodniej	147
2.3.1. Armenia	147
2.3.2. Azerbejdżan	151
2.3.3. Białoruś	154
2.3.4. Federacja Rosyjska	157
2.3.5. Gruzja	182
2.3.6. Mołdawia	185
2.3.7. Ukraina	188

2.4. Liczebność i rozmieszczenie mniejszości narodowych w państwach Europy Południowo-Wschodniej	195
2.4.1. Bośnia i Hercegowina	196
2.4.2. Bułgaria	198
2.4.3. Chorwacja	203
2.4.4. Czarnogóra	209
2.4.5. Macedonia	213
2.4.6. Rumunia	216
2.4.7. Serbia	220
2.4.8. Słowenia	229
2.5. Liczebność i rozmieszczenie mniejszości narodowych w państwach Europy nieprowadzących statystyk narodowościowych	235

Rozdział III OCHRONA MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

3.1. Geneza ochrony mniejszości	257
3.2. Wersalski system ochrony mniejszości	260
3.2.1. Klauzule ochronne w traktatach pokojowych	264
3.2.2. Ochrona w formie odrębnych traktatów mniejszościowych	268
3.2.3. Ochrona w formie deklaracji o poszanowaniu praw mniejszości	280
3.2.4. Procedura dochodzenia naruszonych praw wynikających z przyjętych zobowiązań	285
3.3. Ochrona mniejszości w innych porozumieniach międzynarodowych	296
3.3.1. Ochrona mniejszości w traktatach pokojowych	296
3.3.2. Ochrona w porozumieniach dwustronnych	300
3.4. Umowy okresu drugiej wojny światowej	319
3.5. Kongresy Mniejszości Narodowych	322

Rozdział IV OCHRONA NA POZIOMIE UNIWERSALNYM I PONADREGIONALNYM

4.1. Systemy ochrony mniejszości po 1945 r.	327
4.2. Uniwersalny system ochrony praw mniejszości narodowych w ramach ONZ	331
4.2.1. Instytucjonalne gwarancje praw	332
4.2.2. Gwarancje prawne	342
4.2.3. Mechanizmy kontrolne	354
4.3. Ochrona w systemie KBWE/OBWE	376
4.3.1. Instytucjonalne i prawne gwarancje praw mniejszości narodowych w ramach KBWE/OBWE	377
4.3.2. Mechanizmy kontrolne	405

Rozdział V OCHRONA MNIEJSZOŚCI NA POZIOMIE REGIONALNYM I SUBREGIONALNYM

5.1. Ochrona w ramach Rady Europy	419
5.1.1. Gwarancje instytucjonalne	420
5.1.2. Gwarancje prawne	425
5.1.3. Mechanizmy jurysdykcyjne i monitoringu	454
5.2. Ochrona mniejszości w Unii Europejskiej	481
5.2.1. Gwarancje instytucjonalne i prawne	481
5.2.2. Mechanizmy jurysdykcyjne	497
5.3. Ochrona w systemie WNP	507
5.3.1. Gwarancje prawne ochrony praw mniejszości narodowych	509
5.3.2. Mechanizmy kontrolne	516
5.4. Inne systemy ochrony mniejszości	521
5.5. Federalistyczna Unia Europejskich Grup Narodowościowych	524

Rozdział VI PRAWA MNIEJSZOŚCI W POROZUMIENIACH DWUSTRONNYCH

6.1. Klauzule mniejszościowe w umowach dwustronnych o przyjaźni i współpracy	527
6.1.1. Klauzule w umowach zawartych przez Polskę	529
6.1.2. Klauzule w umowach zawartych przez Republikę Federalną Niemiec	544
6.1.3. Klauzule w umowach zawartych przez Czechy i Słowację	547
6.1.4. Klauzule w umowach zawartych przez Rumunię	553
6.1.5. Klauzule w umowach dwustronnych zawartych przez inne państwa	560
6.2. Właściwe porozumienia dwustronne o ochronie praw mniejszości	570
6.2.1. Porozumienia związane z problemami roszczeń terytorialnych w przeszłości	573
6.2.2. Porozumienia o ochronie praw mniejszości zawarte po 1990 r.	578

Rozdział VII OCHRONA PRAW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH W PRAWIE WEWNĘTRZNYM – PRZYKŁAD POLSKI

7.1. Gwarancje instytucjonalne	593
7.1.1. Wymiar parlamentarny	594
7.1.2. Wymiar rządowy	601
7.1.3. Inne formy gwarancji instytucjonalnych	618
7.2. Gwarancje prawne i ich realizacja	621
7.2.1. Prawo do stowarzyszania się	625
7.2.2. Prawo do nauki języka ojczystego lub w języku ojczystym	628

7.2.3.	Prawo do używania imion i nazwisk w brzmieniu języka ojczystego	641
7.2.4.	Prawo do posługiwania się językiem ojczystym mniejszości w życiu prywatnym i publicznym	643
7.2.5.	Prawo do używania nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych oraz nazw ulic w językach ojczystych mniejszości	654
7.2.6.	Prawo swobodnego dostępu do informacji w języku ojczystym	667
7.2.7.	Prawo do rzeczywistego udziału w życiu publicznym	674
7.2.8.	Prawo wyznawania i praktykowania swojej religii	688
Zakończenie		693
Wykaz tabel, map i zdjęć		697
Bibliografia		701
Indeks nazwisk		759